

Ondersteuning van verenigingssport in Zoetermeer

David Romijn

Hugo van der Poel

Froukje Smits

Ondersteuning van verenigings sport in Zoetermeer

Een analyse van het gevoerde verenigingsondersteuningsbeleid in de sport

in opdracht van Rekenkamercommissie Zoetermeer

**David Romijn
Hugo van der Poel
Froukje Smits**

*© Mulier Instituut
Utrecht, september 2013*

*Mulier Instituut
sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek*

*Postbus 85445
3508 AK Utrecht*

*t 020-7210220
e info@mulierinstituut.nl
i www.mulierinstituut.nl*

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Vraagstelling	5
1.3	Methode	5
1.4	Leeswijzer	6
2.	Sportbeleid Zoetermeer	7
2.1	Pijlers geoperationaliseerd	7
2.2	Verenigingsondersteuning	8
2.2.1	Inhoud	8
2.2.2	Criteria	10
2.3	Kengetallen sportaccommodaties Zoetermeer	13
2.4	Sportbegroting	16
3.	Gemeentelijke geldstromen	17
3.1	Directe kosten	17
3.2	Indirecte kosten	19
3.2.1	Accommodatiekosten	19
3.2.2	Accommodatieopbrengsten	20
3.2.3	Dekkingspercentages	21
3.3	Overzicht	24
4.	Particuliere geldstromen	25
4.1	Directe kosten	25
4.2	Aanvullende kosten	26
4.3	Overzicht	27
5.	Totale deelnamekosten	29
	Bijlage 1	31
	Bijlage 2	33

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Zoetermeer heeft een uitgebreid beleid op het gebied van sport, gericht op vergroting van de sportparticipatie. Verschillende vormen van subsidie en verenigingsondersteuning maken deel uit van het beleidsinstrumentarium. De Rekenkamercommissie wil graag weten of sprake is van een transparant ondersteuningsbeleid en hoe de ontvangen subsidie de contributie en toegankelijkheid van de verschillende verenigingen beïnvloedt.

1.2 Vraagstelling

Voorliggende rapportage beoogt op basis van ambtelijke stukken, gemeentelijke jaarrekeningen, interviews en verenigingsonderzoek de raad inzicht te verschaffen in de mate van effectiviteit en doelmatigheid van het gevoerde beleid. Om dit te bewerkstelligen is de volgende hoofdvraag geformuleerd.

Hoe worden de sportverenigingen in Zoetermeer gefaciliteerd door de gemeente, welke overwegingen liggen hieraan ten grondslag en hoe effectief en doelmatig is het verenigingsondersteuningsbeleid?

De centrale onderzoeksvraag is te verdelen in vijf deelvragen. De antwoorden op deze vragen vormen de kern van de conclusies en aanbevelingen.

- 1) *Wat zijn de doelstellingen van en belangrijkste beleidsinstrumenten voor het Zoetermeerse sportbeleid, en wat is hierbinnen de betekenis van de verenigingsondersteuning?*
- 2) *Hoe worden verenigingen in Zoetermeer gefaciliteerd door het gemeentelijk sportbeleid, zowel direct als indirect?*
- 3) *Welke verschillen zijn er in feitelijke (directe en indirecte) ondersteuning van (deelnemers aan) de verschillende typen/takken van sport in Zoetermeer, in het bijzonder in financieel opzicht?*
- 4) *Wat kan op basis van de uitkomsten op vragen 1 t/m 3 worden gezegd over de effectiviteit en doelmatigheid van het verenigingsondersteuningsbeleid in de gemeente Zoetermeer?*
- 5) *Welke informatie heeft de gemeenteraad van Zoetermeer nodig om het verenigingsondersteuningsbeleid te kunnen controleren en waar nodig of gewenst bij te sturen?*

1.3 Methode

Om tot beantwoording van de onderzoeksvragen te komen, zijn vier onderzoeksmethoden gehanteerd. Wij baseren ons op een literatuuronderzoek, interviews, secundaire analyse financiële gegevens en verenigingsonderzoek.

Literatuuronderzoek/desk research

Er is studie gemaakt van de beschikbare nota's, zoals de Kadernota Sport en bewegen 2009 – 2016, en de diverse (subsidie)regelingen, waarmee in Zoetermeer het sportbeleid wordt vormgegeven.

Interviews

Om een scherper zicht te krijgen op de vormgeving van en prioritering binnen het beleid, maar vooral op de wijze waarop naar verenigingen wordt gekeken en criteria en toetsingselementen worden toegepast, zijn twee interviews gehouden met in totaal drie ambtenaren die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van het beleid. Voor de beantwoording van vraag 5 is gesproken met drie raadsleden met sport in hun portefeuille.

Secundaire analyse financiële gegevens - berekening dekkingspercentages

Op basis van gemeentelijke jaarrekeningen is gekeken naar het percentage van de gemeentelijke kosten dat wordt gedekt door de inkomsten. Het aandeel van de kosten dat niet wordt gedekt door inkomsten kan dus beschreven worden als 'indirecte' ondersteuning. Dit gemeentelijke dekkingspercentage is met andere gemeenten vergeleken. Daarnaast zijn binnen de gemeente de dekkingspercentages per sporttak berekend, en onderling vergeleken. De benodigde gegevens zijn verstrekt door de gemeente Zoetermeer.

Verenigingsonderzoek

Voor twintig vormen van sport die aangeboden worden in Zoetermeer is per type/tak van sport nagegaan welke contributie wordt betaald door senior-, junior- en jeugdleden, en wat gemiddeld de overige kosten zijn die deelnemers voor de desbetreffende sport maken (kleding, spelmateriaal, leskosten, etc.). Deze sporten zijn geselecteerd op basis van aanwezigheid, diversiteit en toegankelijkheid binnen de gemeente Zoetermeer.

Deze gegevens zijn verzameld door zoveel als mogelijk data over contributiehogtes en overige kosten van verschillende sporten te achterhalen via websites van verenigingen en aanbieders van sportkleding en -attributen. Waar dat niet lukte zijn de data telefonisch verkregen.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft het sportbeleid van Zoetermeer op basis van gemeentelijke beleidsdocumenten en interviews met beleidsmakers en uitvoerders. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de vraag in hoeverre de gemeentelijke geldstromen stroken met dit geformuleerde beleid. Hoofdstuk 4 brengt de particuliere kosten van de diverse sporten in kaart. In hoofdstuk 5 beantwoorden we de onderzoeksvragen op basis van de eerdere hoofdstukken.

2. Sportbeleid Zoetermeer

De gemeente Zoetermeer wil dat alle inwoners betrokken zijn bij sport. De kerntaak van sportorganisaties is de bevordering van sport en bewegen. Daarnaast maakt sport in de visie van het Zoetermeerse beleid ook onderdeel uit van een breed maatschappelijk veld. Het sportbeleid gaat daarom niet alleen uit van sport als doel, maar ook als middel.

In de gemeente Zoetermeer kent het sportbeleid vijf kerntaken. Deze kerntaken of ‘pijlers’ beschrijven de doelstellingen die de gemeente heeft ten aanzien van sport en bewegen in de periode 2009 - 2016.

1. Sportparticipatie omhoog
2. Sterkere sociale structuur
3. Gezonde, vitale sportverenigingen
4. Optimale infrastructuur
5. Sport en stadspromotie.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de doelstellingen binnen deze pijlers van beleid en de mate waarin verenigingsondersteuning hier in past. Omdat de verenigingsondersteuning een centrale rol speelt in het sportbeleid van de gemeente Zoetermeer wordt vervolgens verder ingegaan op de inhoud van de ondersteuning. Daarnaast gaan we in op de gehanteerde criteria die voor eventuele ondersteuning worden gehanteerd. Hierbij zijn met name pijlers 3 en 4 van belang voor dit onderzoek omdat daar de directe en indirecte gemeentelijke bijdrage aan sport zit.

2.1 Pijlers geoperationaliseerd

Voor het concretiseren van de doelstellingen zijn in de nota Sport en Bewegen: ‘*Mee(r) doen met sport*’ de doelstellingen binnen de pijlers nader beschreven. Er is geredeneerd vanuit de vraag wat er bereikt moet zijn aan het einde van de beleidsperiode (2016).

Sportparticipatie omhoog

- Vasthouden van hoge sportparticipatie. In 2016 sport nog steeds 80% van de Zoetermeerse bevolking, ondanks de vergrijzing.
- Het verhogen van de sportdeelname van jongeren (<30jr), van 87% in 2008 naar 90% in 2016.
- Het verhogen van de sportdeelname van ouderen (>65jr), van 67% in 2008 naar 80% in 2016.
- Het in kaart brengen van de doelgroep chronisch zieken en mensen met een handicap en daarna voor deze doelgroep een verhoging van de sportdeelname realiseren in 2016 van 10% ten opzichte van de metingen in 2009/2010.

Sterkere sociale structuur

- Het stimuleren van samenwerking en afstemming per wijk tussen sportaanbieders, onderwijsinstellingen en buurt- en wijkorganisaties.
- In 2013 hebben drie Zoetermeerse wijken een buurtsportcoach.
- In 2016 bestaan in de wijken Meerzicht, Buytenwegh, Palenstein en Oosterheem twee goed lopende wijk sportverenigingen per wijk.

Gezonde, vitale sportverenigingen

- 25% van de Zoetermeerse sportverenigingen is in 2016 sterk genoeg om zich, naast de eigen leden, ook te richten op het onderwijs, de naschoolse opvang, de wijk en/of kwetsbare groepen.
- Zoetermeer beschikt in 2016 over 10 verenigingen die aan topsportbeleid en talentontwikkeling doen.
- In 2016 zijn in iedere wijk 3 sterke sportverenigingen actief.
- De wijk sportverenigingen in Meerzicht en Buytenwegh maken in 2016 onderdeel uit van het Integrale Kind Centrum (IKC).

Optimale infrastructuur

- Het aanbieden van kwalitatief hoogwaardige binnen- en buitensportaccommodaties, toegankelijk voor alle doelgroepen en gericht op multifunctioneel gebruik.
- Het aanbieden van voldoende laagdrempelige sport- en spelruimte op de scholen en in de wijken.

Sport en stadspromotie

- Het bevorderen van topsport en talentontwikkeling om de stad Zoetermeer te promoten en de inwoners van Zoetermeer aan te zetten tot meer sporten en bewegen.
- In 2016 staat Zoetermeer bekend als sport- en leisurestad.
- Er zijn jaarlijks 4 grote (inter)nationale topsportevenementen in de stad, die veel media-aandacht krijgen.

2.2 Verenigingsondersteuning

Om de doelstellingen te halen worden sportverenigingen in de gemeente Zoetermeer op allerlei manieren ondersteund. In de volgende paragraaf wordt inzichtelijk gemaakt waar verenigingsondersteuning uit kan bestaan en welke criteria daarbij geformuleerd zijn en gehanteerd worden.

2.2.1 Inhoud

Sportverenigingen worden op verschillende wijze gefaciliteerd om hun rol te kunnen vervullen. Er is daarbij redelijk intensief contact tussen gemeente en verenigingen. Belangrijk uitgangspunt is dat het initiatief bij de verenigingen ligt. Als verenigingen met een vraag of een behoefte bij de gemeente komen wordt die opgepakt en bekeken wat de gemeente voor deze vereniging kan betekenen.

De gemeente pakt problemen samen met verenigingen op, maar verenigingen worden ook gestimuleerd het onderling op te lossen.

Interactie

Door middel van het organiseren van bijeenkomsten en het inzetten van communicatiemiddelen ondersteunt de gemeente verenigingen bij het (elkaar) informeren, nemen van initiatieven en/of het oplossen van problemen. De gemeente Zoetermeer biedt verschillende mogelijkheden aan:

- Er worden door de gemeente ‘Sportcafés’ en verdiepingsbijeenkomsten georganiseerd met thema’s als de maatschappelijke stage, calamiteiten, Positief Coachen, sponsoring, best performances uit de regio, etc.
- Open overlegmomenten worden door de gemeente georganiseerd om onderlinge samenwerking tussen sportverenigingen te bewerkstelligen. Een recent voorbeeld dat aan bod kwam tijdens de interviews was o.a. de ‘zwemprogrammering’, waarbij gemeente en zwemverenigingen tot een programma zijn gekomen waarbij er voor iedere doelgroep aanbod is. Er is tevens een besluit genomen om één van de drie zwembaden in beheer van de gemeente te verkopen aan een private partij om het bad te exploiteren. Zoetermeer telt meerdere zwemverenigingen, die elk een aantal zwembaden verspreid hebben over de verschillende baden. Door goed met elkaar te overleggen is niet één zwemvereniging specifiek getroffen. Daarbij heeft de gemeente in samenwerking met de verenigingen en de baden afspraken gemaakt om de uren eerlijk te verdelen. Daarbij is ook besloten dat als het pand verkocht wordt het aantal verenigingsuren behouden blijft, als onderdeel van de verkoopafpraak. Het is onderdeel van beleid om in dit soort gevallen aan de vereniging te denken, opdat deze haar activiteiten kan blijven uitvoeren.
- Sportverenigingen worden door de gemeente actief betrokken bij projecten en programma’s van de brede school, de wijk sportverenigingen, de Nationale Sportweek, schoolsporttoernooien etc.
- De gemeente verzorgt het up-to-date houden van de website van het sportloket. De loketgedachte lijkt goed te werken, vragen van verenigingen komen centraal binnen en kunnen snel afgehandeld worden. In 2011 bezochten 12.750 bezoekers de website. Voor oudere sportbeoefenaars is het huidige sportloket niet direct de meest klantvriendelijke oplossing. Het sportloket werkt nu vraaggericht, maar kan in de toekomst meer aanbodgericht worden ingericht. Het sportloket werkt samen met het Vrijwilligersinformatiepunt.
- In totaal is er in 2012 18,1 fte aan combinatiefunctionarissen beschikbaar in Zoetermeer. Iets meer dan de helft (9,3 fte) is werkzaam in de sport. Combinatiefunctionarissen spelen actief in op problemen bij verenigingen. Twee algemene combinatiefunctionarissen zijn beleidsmatig ingezet om verenigingen te ondersteunen, de overige zijn uitvoerend in de praktijk bij de sportverenigingen.
- Sportclubs kunnen (gezamenlijk) gebruik maken van een ‘Zoetermeerkracht’. Mensen die in de bijstand zitten kunnen tegen een vergoeding aan de slag bij een vereniging. De gemeente neemt 90% van de kosten van de Zoetermeerbanen voor haar rekening, waardoor de clubs 10% van de totale loonkosten moeten voldoen (2000 euro op jaarbasis). Het werkgeverschap is ondergebracht bij de gemeente, de dagelijkse begeleiding van de kandidaat is wel voor verantwoordelijkheid van de club. Men verwacht dat het budget snel onder druk komt te staan. In 2012 is er één persoon geweest die op deze wijze aan het werk is geweest. Verder wordt er van deze regeling geen gebruik gemaakt.

Accommodatie en financiën

De gemeente Zoetermeer heeft geen gericht subsidiebeleid, maar er wordt wel gesubsidieerd als het gaat om accommodaties. In de voorzieningsfeer heeft de gemeente een vrij breed scala aan accommodaties ter beschikking voor verenigingen tegen gereduceerde tarieven.

- Via de investeringsimpuls zijn verenigingen financieel geholpen bij de aanschaf van sportmaterialen en de investering in hun accommodatie. Doel van de subsidieverlening is om initiatieven van instellingen te stimuleren die bijdragen aan het stichten of het zichtbaar en duurzaam verbeteren van een accommodatie, de aanschaf van inventaris of andere duurzame kapitaalgoederen.
- Doel van het bieden van garantie door de gemeente is om de mogelijkheid voor de instellingen te verruimen om investeringen in eigen accommodaties en/of duurzame goederen aan te gaan.
- De vastgoedafdeling van de gemeente heeft contact met verenigingen over accommodatieproblematiek en probeert reparaties aan velden en het herstellen van schade zo spoedig mogelijk te regelen.
- De gemeente heeft een aantal verenigingen geholpen bij het voeren van het financieel beleid. Periodiek vindt er een risicoanalyse plaats bij verenigingen die een gemeentegarantie hebben.
- De gemeenten Zoetermeer en Den Haag trekken samen op in de ondersteuning van topsporters en talenten. Het gaat hierbij om Zoetermeerse talenten en verenigingen met een regionale expertise ten aanzien van topsport, zoals bijvoorbeeld de landelijk bekende turnvereniging Pro Patria en de atletiekvereniging Ilion. Zij worden door middel van regionale talentencentra (RTC's) ondersteund.

2.2.2 Criteria

Het verenigingsondersteuningsbeleid van de gemeente Zoetermeer is erop gericht het sportklimaat te verbeteren en in verenigingen te investeren, met het achterliggende doel sportparticipatie te bevorderen. In deze paragraaf bespreken we de geformuleerde en gehanteerde criteria.

De criteria geformuleerd

Het beleid kent geen strak afgebakende kaders:

- Als een sport aangesloten is bij NOC*NSF¹, dus een formele officiële tak van sport, ondersteunt de gemeente in principe de sportvereniging die deze sport wil aanbieden. In enkele gevallen kan van deze eis afgeweken worden. Verenigingen zijn divers en kiezen zelf welke weg ze inslaan: maatschappelijke betrokkenheid, recreatief, talent en topsport of specifiek gericht op doelgroepenbeleid zoals bijvoorbeeld ouderen of gehandicapten.

¹ De gemeente Zoetermeer ondersteunt incidenteel niche sporten (zoals racketlon en speedminton) die (nog) niet zijn aangesloten bij NOC*NSF.

- Zoetermeer voert in eerste instantie beleid waarbij vanuit de breedtesport de topsport wordt ondersteund. De breedtesportgelden en de gelden waarmee structurele investeringen mogelijk zijn voor aanpassingen aan accommodaties kunnen worden aangewend voor zowel recreatie- als wedstrijdsport. Bij aanpassingen aan de infrastructuur wordt rekening gehouden met de mogelijkheden om topsportevenementen te organiseren en geschikte trainingscentra te creëren. Diezelfde accommodaties worden echter ook gebruikt voor breedtesportactiviteiten, zoals het verenigingsleven.
- Er is een focus op Zoetermeerse verenigingen met een topsportambitie. De verenigingsondersteuning kan dan gericht zijn op het ondersteunen van het topsportbeleid en opzetten van talentontwikkeling. Combinatiefunctionarissen en sportbuurtcoaches worden soms ook ingezet voor talentontwikkeling.

De criteria gehanteerd

In de vorige alinea werd aangegeven dat het beleid geen strak afgebakende kaders heeft ten aanzien van de ondersteuning van verenigingen. Voor de afdeling sport is deze beleidsvrijheid prettig omdat hiermee flexibel gereageerd kan worden. Voorbeelden van de bewegingsvrijheid die genomen wordt staan hieronder beschreven.

- De tafeltennisvereniging die gehuisvest wordt binnen een nieuwe multifunctionele sportaccommodatie omdat ze een topsportgeschikte hal nodig hebben. Bovendien beschikken ze over een gedegen beleidsplan, gaan eredivisie spelen en hebben het bedrijfsleven achter zich gekregen voor sponsoring. De gemeente ziet bij een dergelijke sterke vereniging voldoende basis om vergaand in de plannen van de vereniging mee te denken.
- Ook kleinere actieve verenigingen worden geholpen door de gemeente. Onder meer door inzet van combinatiefunctionarissen die ondersteunende werkzaamheden kunnen verrichten. Dat gaat meer om hulpvragen dan subsidies.
- Er zijn zes combinatiefunctionarissen actief bij sportverenigingen. Sommige clubs hebben een eigen functionaris ter beschikking gekregen van de gemeente, maar deze rouleren. Elk jaar maken de sportverenigingen kans op een eigen combinatiefunctionaris. Op het moment dat een vereniging meer maatschappelijk betrokken is, komt een vereniging eerder in aanmerking voor een eigen combinatiefunctionaris.
- Maatschappelijk inzetten kan ook lonen bij het toekennen van een bijdrage uit het topsportevenementen budget. Een voorbeeld hiervan is de toekenning van 3000 euro voor het hoogspringgala van atletiekvereniging Ilion. Dat de vereniging zicht actief opstelt en maatschappelijk actief is helpt daar bij.
- Er wordt ook rekening gehouden met de laagdrempeligheid van sporten, zoals mogelijkheden voor kinderen zich te kunnen aansluiten. Kinderen kunnen bijvoorbeeld tegen een relatief laag tarief lid worden van een voetbal- en tafeltennisvereniging, maar bij de ijshockeyvereniging is dat anders. De ijsvloer is relatief duur en daarmee is er een belemmering voor kinderen om te kunnen doorstromen naar de vereniging. Dit weerhoudt de gemeente in sommige gevallen om bijvoorbeeld een combinatiefunctionaris toe te kennen. Potentie tot ledengroei door ondersteuning is ook een belangrijk criterium. Clubs en/of sporttakken die kunnen doorgroeien en

laagdrempelig komen dus eerder voor gemeentesteun in aanmerking dan clubs en/of sporttakken waarvoor dat niet geldt.

- De eerder genoemde ‘zwemprogrammering’ toont aan dat de gemeente graag in overleg met de verenigingen tot een goede bezetting van de accommodaties komt. Dit blijkt niet eenvoudig wanneer er simpelweg geen ruimte beschikbaar is. In eerste instantie hebben in dat geval organisaties met een welzijnskarakter voorrang. Maar wanneer er meerdere van dergelijke organisaties tegelijk willen, dan is er geen beleid voor. Zodoende lijkt de eerste aanvrager voorrang te krijgen. Maar volgens de afdeling sport komt dit niet tot nauwelijks voor. Tijdens een van de interviews met de raadsleden kwam dit punt ook naar voren. Een raadslid was door een rolstoelbasketballer benaderd om aandacht te vragen voor het probleem dat zij graag meer uren ter beschikking wilde hebben in een voor rolstoelers toegankelijke locatie. Dit kon omdat er al een (valide) vereniging in zat, die wel op een andere locatie kon sporten.
- De raad heeft besloten tot het invoeren en aanbieden van de sport- en cultuurcheque. Dat is een initiatief waarbij voor alle kinderen vanaf acht jaar 100 euro ter beschikking wordt gesteld om lid te kunnen worden van een vereniging. Deze cheque is via de post bij ieder kind thuisbezorgd. Een aantal verenigingen speelt zeer actief in op deze actie en organiseert er bijvoorbeeld een kennismakingscursus bij om kinderen kennis te laten maken met hun sport en club. De gemeente heeft veel moeite gedaan om alle kinderen te bereiken, met name de kinderen die nog niet lid zijn. Andere verenigingen vinden het een onhandig systeem omdat ze de cheques moeten verzamelen en op moeten sturen om de vergoeding te krijgen. Administratieve bezwaren kunnen hierbij een struikelblok vormen.

2.3 Kengetallen sportaccommodaties Zoetermeer

Om inzichtelijk te krijgen hoe groot het sport- en beweegaanbod is in Zoetermeer beschrijven we eerste de gemeentelijke kengetallen van de gemeentelijke sportaccommodaties (tabel 2.1, 2.2 en 2.3).

Alle gemeentelijke binnensportaccommodaties zijn onderwijsgebouwen. Deze zijn gebouwd met onderwijsgelden. Op het moment dat een binnensportaccommodatie niet meer nodig is voor onderwijsgebruik wordt het gebouw door de gemeente afgestoten.

Tabel 2.1 Overzicht gemeentelijke accommodaties binnensport Zoetermeer

	Oppervlakte (m2)	bouwjaar
Gymzalen		
Carmenschouw 9	252	1979
César Franckrode 60a	252	1977
Fivelingo 88	252	1972
Irisvaart 10	252	1979
Kadelaan 206	252	1982
Kerkenbos 10	252	1971
Kruiswater 197	252	1974
Nesciohove 115	252	1994
Schansbos 7	252	1976
Spitsbergen 1 , gymzaal	252	2011
Steeneikzoom 3	252	1992
Velddreef 330	252	1983
Velddreef 84	252	1983
Willem-Alexanderplantsoen 10	252	1976
Willem-Alexanderplantsoen 11	252	1977
Sportzalen		
Den Brabanderhove 20	616	1978
Forelsloot 5	616	1979
Groenblauwlaan 121	616	1988
Hodenpijlstraat 12 (deel Oostpunt)	616	2002
Lijnbaan 311	840	1987
Rakkersveld 255, sportzaal	616	2010
Van Doornenplantsoen 21	616	1976
WAP/Clauslaan nieuwbouw sportzaal	616	1978
Driesprong	448	1968
Sporthal		
Veur	1344	1991
Olympus	924	1977
Zanzibarplein 20	1344	2006

Tabel 2.2 Overzicht gemeentelijke accommodaties buitensport Zoetermeer

Sportpark	Natuurgras voetbal	Kunstgras	Overig
Bentwoud	4	4 (voetbal)	.
Binnenpark	.	.	1 multisport, 1 tennis
Buytenpark	2	1 (voetbal)	.
Oosterheem	.	.	2 handbal
Rakkersveld	-	-	1 Krajicek Playground
Scheglaan/Hoekstrapark	2	2(voetbal)	.
Van Doornenplantsoen	1	.	2 korfbal
Van Tuyll Park	.	5 (hockey)	1 atletiek, 2 softbal, 1 honkbal
Vernedepark	1	.	2 korfbal
Westerpark	4	3(voetbal)	Kruisboogveld
Totaal	14	14	13*

* in aanvulling op dit totaal zijn er twee tennisparken, enkele jeu de boulesbanen en een midgetgolfbaan waarbij de gemeente alleen eigenaar van de grond is.

Tabel 2.3 Overzicht zwemaccommodaties gemeente Zoetermeer

Zwembad	Bad I	Bad II	Bad III	Bad IV
Aquapark keerpunt ²	Recreatie	Wedstrijd	Recreatie (buiten)	Doelgroepen
Driesprong	Recreatie			
Veur	Wedstrijd	Instructie		

Naast sportaccommodaties zijn er ook 255 sportaanbieders in de gemeente Zoetermeer (tabel 2.4). Het grootste gedeelte (175) betreft organisaties zonder winstoogmerk zoals verenigingen of stichtingen. Daarnaast zijn er ook 80 commerciële partijen die wel geld willen verdienen aan sport. Dit zijn voornamelijk fitness- en/of wellnesscentra, maar ook golfbanen of maneges.

Tabel 2.4 Overzicht sportaanbieder gemeente Zoetermeer

Sportaanbieders	Aantal
Verenigingen, stichtingen, gemeentelijk	175
Commercieel	80
Totaal	255

Een overzicht van de gemeentelijke kengetallen is af te lezen in tabel 2.5. Hier is ook het gemiddelde bouwjaar opgenomen (1984). De gemeente Zoetermeer hanteert een afschrijftermijn van veertig jaar. Hoewel dit suggereert dat veel accommodaties zodoende aan vervanging toe zijn, is er juist in de afgelopen jaren (2004-2013) veel geïnvesteerd in veel accommodaties ten behoeve van het verhogen van de duurzaamheid (dubbel glas, vloerisolatie, nieuwe ketels).

² Aquapark Het Keerpunt heeft ook twee peuterbaden. Deze zijn niet verder meegenomen omdat ze slechts van toepassing zijn op een beperkte doelgroep.

Tabel 2.5 Overzicht kengetallen sport gemeente Zoetermeer

Kengetal	Zoetermeer
Inwonertal 1 november 2012	122.968
Aantal sportvelden	41
Natuurgras	14
Kunstgras	14
Overig	13
Aantal binnensportaccommodaties	27
Gymzalen	15
Sportzalen	9
Sporthallen	3
Sportvloer per 10.000 inwoners	1.057
Gemiddelde bouwjaar accommodaties binnensport	1984
Aantal baden	7
Sportaanbieders	255
Verenigingen, gemeentelijk, stichting, overig	175
Commercieel	80

De bezetting van de gemeentelijke binnensportaccommodaties wordt berekend aan de hand van een gestandaardiseerde norm maximale beschikbaarheid van 40 weken per jaar, 7 dagen per week, 14 uur per dag). De binnensportaccommodaties van Zoetermeer zijn iets meer dan de helft van de tijd bezet (56%, zie tabel 2.6).

Tabel 2.6 Bezettingsgraden (totaal) naar accommodatietype

	sporthallen	sportzalen	gymzalen	<i>totaal</i>
Totaal accommodaties	3	9	15	27
Totale capaciteit (40 weken, 7 dagen per week, 14 uur)	11.760	35.280	58.800	105.840
Totaal verhuurd (in uren)	6.060	20.787	31.947	58.794
Bezettingsgraad naar norm (40 weken)	52%	59%	54%	56%

De bezettingsgraad naar norm is eerder in Limburg en in Noord-Brabant in vergelijkbare gemeenten op dezelfde wijze gemeten. In vergelijking met de gemiddelden van grote steden in de betreffende provincies zijn de binnensportaccommodaties in Zoetermeer met 56% relatief goed bezet (tabel 3.x).

Tabel 2.7 Bezettingsgraden (totaal) naar gemeente

	sporthallen	sportzalen	gymzalen	<i>totaal</i>
Limburg (Gemiddelde van Sittard-Geleen, Heerlen, Maastricht)	57%	44%	39%	41%
Noord-Brabant (gemiddelde van Breda, Eindhoven, 's-Hertogenbosch en Tilburg)	*	*	*	52%
Zoetermeer	52%	59%	54%	56%

* Niet bekend

Recentelijk is er door Autoriteit Consument en Markt een (voorlopig) intern onderzoek gedaan naar de kostendekkendheid van binnensportaccommodaties. Ten behoeve van dit onderzoek is de bezetting, en de bijbehorende aannames, verder uitgewerkt. Deze aannames wijken af van

hetgeen hierboven beschreven. Ten behoeve van de vergelijkbaarheid is er in deze rapportage voor gekozen om vast te houden aan de eerder gehanteerde standaarden.

De relatief hoge bezettingsgraden zijn extra opvallend omdat er relatief veel vierkante meter sportvloer per 10.000 inwoners beschikbaar is in de gemeente Zoetermeer. In de grote steden van Noord-Brabant is dit gemiddeld 911 m² en in Limburg 892 m².

2.4 Sportbegroting

De gemeentelijke begroting van Zoetermeer kent voor Sport en Bewegen in het jaar 2012 een totale lastenpost van bijna 16 miljoen euro (tabel 2.8). Uit 2011 was er nog een saldo 'over' van 322.181 euro. Iets minder dan 6 miljoen euro wordt hiervan terugverdiend door de gemeente.

Tabel 2.8 Programmabegroting 2012 Sport en bewegen

	Begroting 2012
Gemeentelijke kosten	
Exploitatie sportaccommodaties	€ 13.186.687
Sportlocaties binnensport	€ 4.610.370
Sportlocaties buitensport	€ 2.834.296
Vrijtijdcentra	€ 823.926
Zwembaden	€ 5.240.276
Saldo	€ 322.181-
Overhead (afdeling, directie en concern)	€ 2.111.667
Talentontwikkeling en topsport (evenementen)	€ 303.180
Ondersteuning sportverenigingen	€ 82.248
Gemeentelijke bijdrage investeringsimpuls	€ 200.000
Totaal	€ 15.883.782
Gemeentelijke baten	
Opbrengsten sportaccommodaties	€ 5.618.488
Kaartverkoop, verhuur zwembaden en bijdrage schoolzwemmen	€ 2.576.492
Verhuur sportlocaties binnensport	€ 2.127.389
Verhuur sportlocaties buitensport	€ 676.898
Kaartverkoop en verhuur vrijetijdscentra	€ 237.709
Talentontwikkeling en Topsport (evenementen)	€ 23.424
investeringsimpuls	€ -
Externe bijdrage	€ 10.000
Totaal	€ 5.651.912
Saldo jaarbegroting 2012 - sport en bewegen	€ 10.231.870

In hoofdstuk 3 wordt verder ingegaan op de structuur van de gemeentelijke lasten en baten. Hierbij is voornamelijk aandacht voor de vergelijking tussen verschillende sporttakken.

3. Gemeentelijke geldstromen

De gemeente Zoetermeer investeert zowel direct als indirect in sport. Directe kosten (paragraaf 3.1) zijn ondermeer subsidies, verenigingsondersteuning, evenementen en investeringsimpulsen. De indirecte subsidies zijn minder zichtbaar en bestaan uit niet gedekte accommodatiekosten (paragraaf 3.3). In dit hoofdstuk maken we beide inzichtelijk, tellen we deze op en beschrijven we deze in het perspectief van vergelijkbare gemeenten.

3.1 Directe kosten

In deze paragraaf beschrijven we de directe gemeentelijke kosten. Dit zijn de kosten die gemaakt worden voor de ondersteuning van sportverenigingen en uitgekeerde subsidies. In totaal komt dit op de jaarrekening van 2012 neer op een bedrag van bijna 2,7 miljoen euro. Voor de opbouw van deze directe kosten zie tabel 3.1.

Tabel 3.1 Directe gemeentelijke kosten sport en bewegen

Onderdeel	Bedrag
Overhead (afdeling, directie en concern)	€ 2.111.667
Talentontwikkeling en topsport (evenementen)	€ 303.180
Gemeentelijke bijdrage investeringsimpuls	€ 200.000
Ondersteuning sportverenigingen	€ 82.248
Totaal	€ 2.697.095

Overhead

Om al het sportaanbod te organiseren is een bedrag gereserveerd voor overhead. De kosten voor deze overhead bedragen over 2012 ruim 2,1 miljoen euro. Een deel van dit bedrag is op de jaarbegroting ondergebracht bij sport, vrije tijdaccommodaties en zwembaden. Bij de sporttakspecifieke analyses worden deze bedragen dan ook opgeteld bij de accommodatiekosten. Hierbij gaan we ervan uit dat dit evenredig verdeeld is over de binnen- en buitensport.

Tabel 3.2 Opbouw gemeentelijke kosten overhead

Onderdeel	Bedrag
Zwembaden	€ 852.969
Sportaccommodaties (binnen en buiten)	€ 1.048.643
Vrijtijdaccommodaties	€ 151.063
Strategisch beleid sport	€ 58.992
Totaal	€ 2.111.667

Talentontwikkeling en topsport

De naam van deze post zal in de nieuwe programmabegroting worden gewijzigd, want momenteel scheidt deze naam verwarring. Onder de post valt sportstimulering/schoolsportactiviteit en strategisch beleid sport, waaronder ook sport voor ouderen, gehandicapten en chronisch zieken. Slechts 55.000 euro van deze post is toe te schrijven aan topsport en talentontwikkeling (40.000 euro topsportevenementenbudget en

15.000 euro individuele ondersteuning van topsporters en talenten, sportverenigingen met topsportbeleid en ondersteuning van regionale trainingscentra).

De post ‘talentontwikkeling en topsport’ is in de praktijk vooral budget voor de jeugd. Dit is niet sportspecifiek. Het betreft diverse sportgerelateerde activiteiten rondom sportstimulering in de breedste zin van het woord.

Tabel 3.3 Opbouw gemeentelijke kosten talentontwikkeling en topsport

Onderdeel	Bedrag
Sportstimulering/schoolsportactiviteit	€ 123.993
Strategisch beleid sport	€ 179.187
Totaal	€ 303.180

Gemeentelijke bijdrage investeringsimpuls

De belangrijkste subsidie is de investeringsimpuls. Jaarlijks stort de gemeente 200.000 euro in deze pot en daar worden dan wisselende onttrekkingen aan gedaan. Doel van deze subsidieverlening is om initiatieven van instellingen te stimuleren die bijdragen aan het stichten of het zichtbaar en duurzaam verbeteren van een accommodatie, de aanschaf van inventaris of andere duurzame kapitaalgoederen. Doel van het bieden van subsidie door de gemeente is om de mogelijkheid voor de instellingen te verruimen om investeringen in eigen accommodaties en/of duurzame goederen aan te gaan.

In de periode 2006-2012 hebben 48 instellingen gebruik gemaakt van de regeling investeringsimpuls voor amateurverenigingen. In totaal is aan deze instellingen voor een bedrag van €777.000 aan subsidies verstrekt.

De reserve investeringsimpuls heeft per eind 2012 een saldo van 695.000 euro. Daarop is al één toekenning geweest in 2013: 75.000 euro voor scoutingvereniging Pocahontas. Er resteert in februari 2013 nog 620.000 euro. Uit de evaluatie door de gemeente van de investeringsimpuls begin 2013 bleek dat slechts 61 procent van de amateurverenigingen bekend was met de maatregel.

Tabel 3.4 Uitgekeerde subsidies vanuit de investeringsimpuls in 2012

Vereniging	Onderdeel	Bedrag
Scouting Ashanti	verbeteren dak accommodatie	€ 4.905
Watervrienden Zoetermeer	opknappen verenigingsruimte / inventaris	€ 4.968
Birds	afsluitbare lockers en koffieautomaat	€ 2.366
TV Seghwaert	vervanging tennisbanen	€ 59.255
FC Zoetermeer	verbouw kantine / keuken	€ 1.394
Tennisver. Seghwaert	renovatie clubgebouw	€ 15.745
Totaal		€ 88.633

Dertig instellingen hebben inmiddels aangegeven in de periode 2013 tot 2020 een beroep te willen doen op de regeling investeringsimpuls. Dat leidt de komende twee jaar tot een verwachte besteding uit de reserve van ongeveer 300.000 euro.

Tabel 3.5 Subsidie vanuit investeringimpuls naar sporttak over de periode 2006-2012

	Totaal	Gemiddeld per jaar
Atletiek	€ 75.000	€ 10.714
Buurt- en ouderenvereniging	€ 2.111	€ 302
Fietsen	€ 3.877	€ 554
Honk- en softbal	€ 2.366	€ 338
Schaatsen (ijshockey)	€ 7.384	€ 1.055
Korfbal	€ 19.500	€ 2.786
Tennis	€ 150.000	€ 21.429
Voetbal	€ 58.063	€ 8.295
Watersport	€ 69.322	€ 9.903
Overige sport	€ 260.595	€ 37.228
Non-sport	€ 128.566	€ 18.367

Verenigingsondersteuning

De verenigingsondersteuning vanuit de gemeente bedraagt jaarlijks ruim 80.000 euro. Deze wordt besteed aan het sportgala, de nationale sportweek en het sportloket.

Tabel 3.6 Opbouw gemeentelijke kosten verenigingsondersteuning

Onderdeel	Bedrag
Organiseren sportgala	€ 33.112
Nationale sportweek	€ 16.432
Sportloket	€ 32.704
Totaal	€ 82.248

3.2 Indirecte kosten

Dit is een overzicht van de ongedekte kosten die de gemeente jaarlijks maakt. Verdeeld naar binnensport, buitensport, zwembaden en vrijetijdscentra.

3.2.1 Accommodatiekosten

De totale kosten voor de exploitatie van gemeentelijke sport- en vrijetijdsaccommodaties bedragen in Zoetermeer voor het jaar 2012 ruim 13,5 miljoen euro. Het grootste bedrag is gereserveerd voor zwembaden (5,2 miljoen euro). De binnensportaccommodaties kosten de gemeente 4,6 miljoen euro. Aan buitensport is de gemeente minder kwijt: 2,8 miljoen euro.

De locatiespecifieke kosten betreffen onder meer exploitatielasten, kapitaallasten en beheerkosten. Dit is met ruim 9 miljoen euro het grootste gedeelte van de kosten. De combinatiefunctionarissen zijn ondergebracht onder de post vrijetijdscentra algemeen. Dit betreft iets minder dan 200.000 euro.

In tabel 3.7 valt af te lezen dat er ruim 1,7 miljoen euro aan groot onderhoud is uitgegeven in 2012. Dit betreft onttrekkingen aan de pot van de onderhoudsreserve. De aanvullingen van deze

pot betreffen in de komende vijf jaar 740.000 euro per jaar. Op basis van deze geplande uitgaven kan gesteld worden dat in 2012 de onderhoudskosten incidenteel relatief hoog waren.

Tabel 3.7 Overzicht exploitatiekosten gemeentelijke accommodaties

	Locatiespecifieke kosten	Groot onderhoud	Algemeen	Totaal
Sportlocaties binnensport	€ 1.937.862	€ 1.033.831	€ 1.638.677	€ 4.610.370
Sportlocaties buitensport	€ 1.755.618	€ 230.577	€ 848.101	€ 2.834.296
Vrijtijdcentra	€ 589.709	€ 54.914	€ 179.303	€ 823.926
Zwembaden	€ 4.731.902	€ 416.421	€ 91.953	€ 5.240.276
Totaal	€ 9.015.091	€ 1.735.743	€ 2.758.034	€ 13.508.868

Onder locatiespecifieke kosten vallen ook de energiekosten. Deze worden echter in rekening gebracht bij de huurder. In sommige gevallen is dit verdisconteerd in de huursom, wanneer dat niet het geval is, dan wordt dit apart afgerekend. In dat laatste geval worden deze opbrengsten in de volgende paragraaf ook onder huuropbrengsten gerekend.

3.2.2 Accommodatieopbrengsten

Gemeenten verhuren de accommodaties die ze tot hun beschikking hebben. Ze zijn daarin vrij om de eigen tarieven vast te stellen. De tarieven voor de binnensport zijn oorspronkelijk gestoeld op de kostprijs. In 2005 is namelijk een uitgebreide analyse uitgevoerd met betrekking tot deze kostprijs. Wanneer de maximale theoretische bezetting van binnensportaccommodaties wordt behaald dan zouden volgens deze analyse de tarieven kostendekkend zijn.

Tarieven

Tabel 3.8 Tarieven per uur in 2012

	Vereniging*	Commercieel
Sporthal	€ 49,00	€ 179,00
Sportzaal	€ 21,08	€ 90,00
Gymzaal	€ 10,54	€ 45,00

* Inclusief korting van 15% voor aangesloten huur van 13 weken

Het huurtarief van een volledige sporthal is vanzelfsprekend hoger dan die van een sport- of gymzaal. Dit heeft te maken met de afmetingen. Wanneer gecorrigeerd wordt voor afmetingen dan is een sporthal nog steeds relatief duurder dan een sport- of gymzaal. Zie tabel 3.9 voor een omrekening naar 'vakken'. Een vak is ongeveer gelijk aan een volleybal- of badmintonveld en de algemene landelijke standaard is dat er drie in een sporthal passen, twee in een sportzaal en één in een gymzaal.

Tabel 3.9 Tarief per uur, omgerekend per vak

Sporthal (drie vakken)	€ 16,33
Sportzaal (twee vakken)	€ 10,54
Gymzaal (één vak)	€ 10,54

Bij seizoenshuur door een vereniging is er in sommige gemeenten sprake van korting op de huursom. In Zoetermeer is dat voor sporthallen niet het geval. Daarmee zijn deze over het algemeen duurder dan in vergelijkbare gemeenten in Limburg en Noord-Brabant. Gymzalen zijn daarentegen vergelijkbaar of zelfs goedkoper in Zoetermeer (tabel 3.10).

Tabel 3.10 Binnensporttarieven bij seizoenshuur naar gemeente

	Zoetermeer	Limburg (gemiddeld)	Brabant (gemiddeld)
sporthal (drie vakken) ^A	€ 49,00	€ 35,16	€ 45,09
sportzaal (twee vakken)	€ 21,08	€ 14,74	*
gymzaal (één vak)	€ 10,54	€ 9,39	€ 14,10

A Geen korting

* Geen gegevens

Inkomsten

De meeste inkomsten op de jaarrekening van sport en bewegen in Zoetermeer komen via exploitatie van de accommodaties tot de gemeente. De meeste inkomsten zijn uit verhuur (3,8 miljoen) aan verenigingen, groepen of andere partijen. Bij zwembaden wordt bijna anderhalf miljoen euro verdiend door kaartverkoop aan individuele gebruikers. Via het schoolzwemmen komt nog eens bijna een half miljoen euro tot de gemeente Zoetermeer in 2012.

Tabel 3.11 Overzicht inkomsten accommodaties

	Kaartverkoop	Schoolzwemmen	Verhuur	Totaal
Binnensport	.	.	€ 2.127.389	€ 2.127.389
Buitensport	.	.	€ 676.898	€ 676.898
Vrijtijdscentra	.	.	€ 237.709	€ 237.709
Zwembaden	€ 1.495.726	€ 484.617	€ 596.145	€ 2.576.492
Totaal	€ 1.495.726	€ 484.617	€ 3.864.815	€ 5.845.158

3.2.3 Dekkingspercentages

Een gedeelte van de gemeentelijke kosten voor accommodaties wordt terugverdiend door de verhuur van de accommodaties. Het aandeel van de kosten dat terugverdiend wordt noemen we het dekkingspercentage. We maken in eerste instantie een onderscheid tussen het gemeentelijke dekkingspercentage (totale baten/totale kosten) en dekkingspercentages accommodaties (baten accommodaties/kosten accommodaties). Bij berekening van dekkingspercentages is overhead en overige kosten niet meegenomen. Onderhoud, beheer, exploitatie en kapitaallasten zijn wel meegenomen.

De verschillende dekkingspercentages staan beschreven in tabel 3.12. Daar valt met name op dat met een dekkingsgraad van 49 procent de zwembaden zich het beste 'terugverdienen'. Echter, dit is inclusief de onderwijsbijdrage en schoolzwemmen. Geld dat oorspronkelijk wellicht van een andere post op de gemeentelijke begroting afkomstig is. De kosten van de binnensportaccommodaties worden bijna twee maal zo goed gedekt als de kosten van de accommodaties buitensport (resp. 46% en 24%).

Tabel 3.12 Opbouw gemeentelijke dekkingspercentage sport en bewegen 2012

	Totaal kosten	Totaal opbrengsten	Dekkingspercentage
Binnensport	€ 4.610.370	€ 2.127.389	46%
Buitensport	€ 2.834.296	€ 676.898	24%
Vrijetijdscentra	€ 823.926	€ 237.709	29%
Zwembaden	€ 5.240.276	€ 2.576.492	49%
Overig	€ 263.247	€ 33.424	.
Overhead	€ 2.111.667	.	.
Totaal	€ 15.883.782	€ 5.651.912	36%

In de gemeentelijke begroting werden de kapitaallasten van de was- en kledingaccommodaties in de buitensport toegerekend aan de binnensport. Deze toerekening is in deze rapportage losgelaten omdat er naar (indirecte) gemeentelijke ondersteuning van sporttakken gekeken is. De kapitaallasten van de was- en kledingaccommodaties ten bate van de buitensport zijn zodoende in deze rapportage toebedeeld aan de betreffende sporttak die hier gebruik van maakt.

Dekkingspercentage per sporttak

In tabel 3.12 werd al duidelijk dat de dekkingspercentages van de buitensport aanzienlijk lager waren dan de dekkingspercentages van de binnensport. Bij analyse per tak van (buiten)sport valt op dat er ook grote onderlinge verschillen zijn (3.13). Zo is ruim bijna een vijfde van de gemeentelijke accommodatiekosten van korfbal gedekt, terwijl slechts negen procent van de gemeentelijke kosten voor de atletiekaccommodatie worden terugverdiend.

Er zijn ook vier sporttakken geselecteerd die beschreven kunnen worden als commerciële sporten. Deze kunnen bestaan zonder gemeentelijke ondersteuning. Sterker nog, de gemeente maakt 'winst' op deze sporten door de grond te verhuren waar deze op gevestigd zijn. De gemeente Zoetermeer verdient zodoende aan iedere golfer 120 euro omdat er op geen enkele manier ondersteuning verleend wordt aan deze vereniging.

De binnensporten kunnen niet per sporttak beschouwd worden omdat meerdere sporttypen gebruik maken van één accommodatie. Er mag, op basis van gelijke tarieven voor gelijke ruimten, aangenomen worden dat de verschillende takken van binnensporten onderling een vergelijkbaar dekkingspercentage kennen. De gemeentelijke bijdrage per binnensporter (318 euro) is dan ook op gebaseerd op dat dekkingspercentage (46%).

Omdat het aantal unieke zwembadgebruikers niet geregistreerd wordt is het niet mogelijk om de gemeentelijke bijdrage per sporter te berekenen voor zwembaden. Het dekkingspercentage van zwembaden is 49 procent.

Tabel 3.13 Overzicht dekkingspercentages naar sporttak en sporttype

	kosten	baten	dekkingspercentage	aantal leden /gebruikers	bijdrage gemeente per sporter
Sportaccommodaties buiten					
Korfbal	€ 127.868	€ 23.486	18%	197	€ 530
Hockey	€ 376.136	€ 61.156	16%	1118	€ 282
Voetbal	€ 1.634.396	€ 243.918	15%	2908	€ 478
Honk- en softbal	€ 103.592	€ 13.762	13%	250	€ 359
Atletiek	€ 161.404	€ 14.158	9%	817	€ 180
Particulier (alleen grond)					
Golf	€ 47.163	€ 148.934	316%	850	€ 120
Fitness (gemeentelijk)	€ 79.248	€ 221.509	280%	.	.
Tennis	€ 2.627	€ 4.811	183%	3125	€ 1
Paard- en ruitersporten	€ 0	€ 0	.	440	€ 0
Binnenportaccommodaties*	€ 5.240.276	€ 2.576.492	44%	9.639*	€ 318*
Zaalsporten	.	.		1.180	
Gymnastiek/turnen	.	.		3.615	
Vecht- en verdedigingssporten	.	.		.	
Buurt- en ouderensport	.	.		245	
Dansen	.	.		4.059	
Denksporten	.	.		540	
Zwemmen (vereniging en individueel)	€ 5.240.276	€ 2.576.492	49%	.	.
Openbare ruimte	€ 87.000	€ 0	0%	1.633	€ 53
Hardlopen	.	€ 0		505	€ 0
Schaatsen (natuurijs)	.	€ 0		700	€ 0
Watersporten	.	€ 0		388	€ 0
Wandelen	.	€ 0		40	€ 0

* Analyse betreft zowel binnensportaccommodaties als vrijetijdscentra en is uitsluitend op basis van beschikbare gegevens. Dit betreft zeker niet alle binnensporters. De € 318 euro p.p. is zodoende te beschouwen als een bovengrens van de gemeentelijke bijdrage per sporter.

De gemeentelijke bijdrage aan diverse sporten in de openbare ruimte is niet groot. Mogelijk dat een aantal zaken (fiets- en voetpaden, wateren, etc.) die hiervoor benodigd zijn, op andere posten in de gemeentebegroting staan beschreven. Deze 'faciliteiten' worden in deze analyse niet meegenomen omdat we aannemen dat deze ook gefinancierd zouden worden als er geen sport beoefend zou worden. De accommodaties die onderdeel zijn van de openbare ruimte en die wel terug te vinden zijn op de sportbegroting (cijfers niet in tabel) zijn deze:

- RKF playground Rakkersveld (gedeeltelijk verhuurd aan wijkactiviteiten)
- RKF playground Binnenpark (gedeeltelijk verhuurd aan rolschaatsvereniging)
- Handbalvelden in Oosterpoort (gedeeltelijk verhuur aan handbalvereniging)
- Combisportbaan in Buytenpark (volledig openbaar)

3.3 Overzicht

De gemeentelijke jaarlijkse bijdrage per sporter is voor korfbal het hoogste. Opvallend is dat de particuliere sporten, als we geen rekening houden met de kosten van de grond, de gemeente 'winst' opleveren. Het meeste brengt golf op: per golfer 120 euro per jaar. Zie voor de verschillende sporttakken tabel 3.14.

Tabel 3.14 Subsidieoverzicht per sporttak

	Indirect		Direct		Totaal	
	absoluut	per sporter	Absoluut	per sporter	absoluut	per sporter
Sportaccommodaties buiten						
Korfbal	€ 104.382	€ 530	€ 2.786	€ 14	€ 107.168	€ 544
Hockey	€ 314.980	€ 282	€ 0	€ 0	€ 314.980	€ 282
Voetbal	€ 1.390.478	€ 478	€ 8.295	€ 3	€ 1.398.773	€ 481
Honk- en softbal	€ 89.830	€ 359	€ 338	€ 1	€ 90.168	€ 361
Atletiek	€ 147.246	€ 180	€ 10.714	€ 13	€ 157.960	€ 193
Particulier (alleen grond)						
Golf	€ 101.771	€ 120	€ 0	€ 0	€ 101.771	€ 120
Fitness (gemeentelijk)	€ 142.261	.	€ 0	€ 0	€ 142.261	.
Tennis	€ 2.184	€ 1	€ 21.429	€ 7	€ 19.245	€ 6
Paard- en ruitersporten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Binnensportaccommodaties						
Zaalsporten	€ 3.069.198	€ 318	€ 37.530	€ 4	€ 3.106.728	€ 322
(basketbal/volleybal/handbal)*			€ 0			
Gymnastiek/turnen*			€ 0			
Vecht- en verdedigingssporten			€ 0			
Buurt- en ouderensport*			€ 302			
Dansen			€ 0			
Denksporten			€ 0			
Zwemmen (vereniging en individueel)						
	€ 2.536.733	.	€ 0	€ 0	€ 2.536.733	.
Openbare ruimte						
Hardlopen	€ 87.000	€ 1.633	€ 10.958	€ 7	€ 97.958	€ 1.640
Schaatsen*				€ 0	€ 0	€ 0
Watersporten				€ 0	€ 0	€ 0
Wandelen				€ 0	€ 0	€ 0

* op basis van uitsluitend verenigingsleden - ongebonden sporters tellen niet mee

4. Particuliere geldstromen

In dit hoofdstuk gaan we in op de particuliere kosten die met sportdeelname gemoeid zijn. Hoe hoog zijn die en hoe groot is dit aandeel binnen de totale besteding aan sport? We onderscheiden daarin directe kosten (contributie, lesgeld, entree, abonnement) en aanvullende kosten (kleding, materialen, etc.).

4.1 Directe kosten

In tabel 4.1 zijn de gemiddelde directe kosten voor het beoefenen van diverse vormen van sport berekend. Uitgangspunten hierbij zijn dat dit een jaar lang toegang of deelname inhoudt en dat dit inclusief training/les is. Wanneer training/les niet bij de contributie inbegrepen is, dan vermelden we deze afzonderlijk.

Tabel 4.1 Gemiddelde directe kosten sportdeelname per persoon, 2012

	Aanbieders	Gemiddelde contributie*			Eenmalig**	Training/les***
		Senior	Junior	Jeugd		
Golf	1	€ 1.325,00	€ 175,00	€ 175,00	€ 41,00	-
Paard- en ruitersporten	3	€ 778,67	€ 696,00	€ 657,33	-	-
Dansen	5	€ 401,19	€ 337,14	-	€ 20,00	-
Korfbal	2	€ 330,90	€ 285,30	€ 182,20	€ 7,50	-
Fitness	6	€ 324,46	-	-	€ 18,33	-
Vecht- en verdedigingssporten	7	€ 314,43	€ 273,10	€ 258,30	€ 11,30	-
Hockey	1	€ 295,00	€ 285,00	€ 204,00	-	-
Zwemsporten	4	€ 285,20	€ 233,00	€ 295,18	€ 16,00	-
Zaalsporten (basketbal/volleybal/handbal)	4	€ 252,38	€ 199,24	€ 159,74	€ 10,00	-
Atletiek	1	€ 235,00	€ 197,00	€ 150,00	€ 18,50	-
Base- en softbal	1	€ 231,00	€ 197,90	€ 116,10	-	-
Voetbal	5	€ 218,20	€ 168,92	€ 142,34	€ 13,50	-
Tennis	5	€ 164,50	€ 94,25	€ 37,25	€ 12,50	€ 323,00
Gymnastiek/turnen	2	€ 159,34	€ 137,34	€ 122,34	€ 13,00	-
Schaatsen (school)	1	€ 140,00	€ 105,00	€ 105,00	€ 6,00	-
Watersporten	3	€ 109,33	€ 68,67	€ 68,67	€ 18,00	-
Denksporten	8	€ 88,38	€ 76,67	€ 75,83	-	-
Hardlopen	3	€ 67,00	€ 67,00	-	-	-
Fietsen/wandelen	3	€ 34,81	€ 29,98	€ 29,98	-	-
Buurt- en ouderensport	2	€ 8,25	-	-	-	€ 129,00

* (Omgerekend) naar jaarlijkse kosten

** Kosten eenmalige deelname zonder lidmaatschap

*** Wanneer dit niet inclusief lidmaatschap is

4.2 Aanvullende kosten

De gemiddelde jaarlijkse aanvullende kosten voor de beoefening van de geselecteerde sporttakken staan gepresenteerd in tabel 4.2. Hier blijkt onder meer dat twee sporten waar de gemeente relatief weinig tot niets aan bijdraagt (fietsen en hardlopen) het meeste investeringen vergen van de sporter zelf.

Voor de opbouw van tabel 4.2, zie bijlage 1.

Tabel 4.2 Gemiddelde jaarlijkse aanvullende kosten sportbeoefening naar sporttak

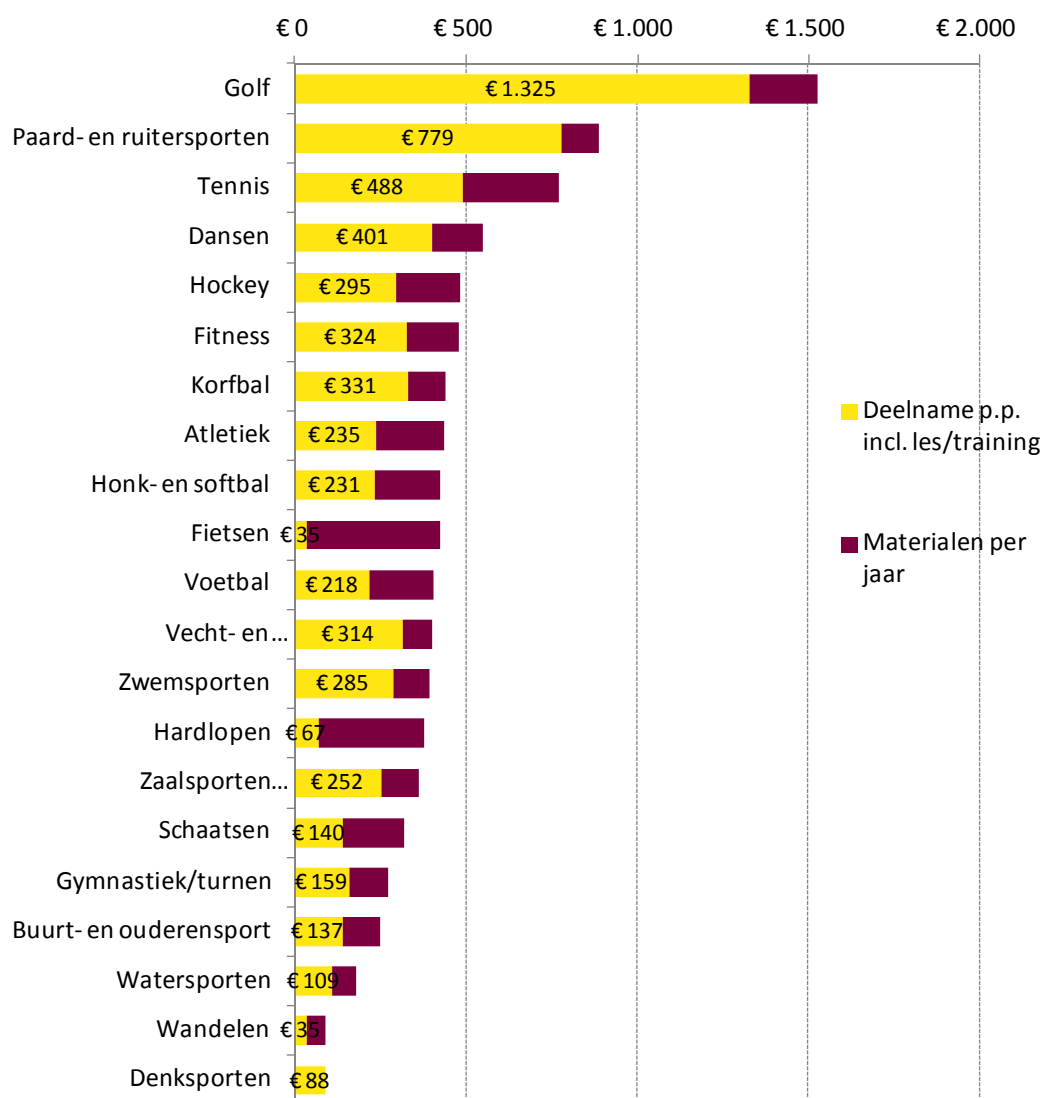
	Materialen per jaar
Fietsen	€ 388
Hardlopen	€ 308
Tennis	€ 282
Golf	€ 202
Atletiek	€ 200
Honk- en softbal	€ 193
Hockey	€ 186
Voetbal	€ 184
Schaatsen	€ 179
Fitness	€ 155
Dansen	€ 145
Gymnastiek/turnen	€ 110
Buurt- en ouderensport	€ 110
Paard- en ruitersporten	€ 110
Korfbal	€ 107
Zwemsporten	€ 107
Zaalsporten (basketbal/volleybal/handbal)	€ 107
Vecht- en verdedigingssporten	€ 85
Watersporten	€ 70
Wandelen	€ 54
Denksporten	€ 0

(bron: NIBUD, aanvullingen en bewerkingen Mulier Instituut)

4.3 Overzicht

Tabel 4.3 laat de verhouding zien tussen de directe en indirecte particuliere kosten bij de verschillende vormen van sport. Uitschieters zijn golf en de paard- en ruitersporten waar relatief hoge directe kosten zijn maar waar relatief weinig aanvullende kosten gemaakt worden. Bij fietsen, hardlopen en schaatsen is het omgekeerde het geval. Deelname is goedkoop, maar de aanvullende kosten voor materialen zijn relatief groot.

Figuur 4.3 Overzicht directe en aanvullende kosten per persoon per jaar, naar sporttak

5. Totale deelnamekosten

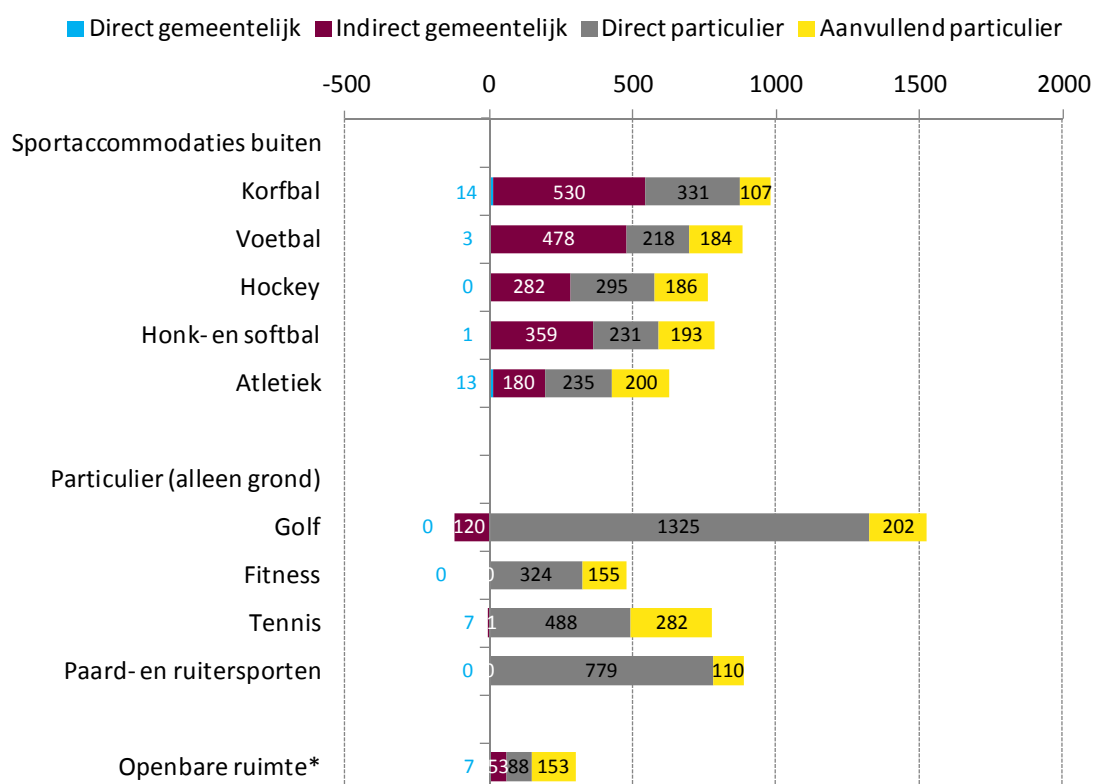
Op basis van de figuren in paragraaf 3.4 en 4.3 komen we in dit hoofdstuk tot een combinatietabel die inzicht moet geven in de totale kosten (gemeentelijk en particulier) per vorm van sport. Deze totale kosten zijn opgebouwd uit;

- **Gemeentelijke kosten (hoofdstuk 3)**
 - Direct (subsidies, ondersteuning)
 - Indirect (ongedekte accommodatiekosten)
- **Particuliere kosten (hoofdstuk 4)**
 - Direct (lidmaatschap, deelname)
 - Aanvullend (kleding, materialen)

Figuur 5.1 beschrijft de totale kosten van enkele belangrijke sporttakken in Zoetermeer. Daaruit blijkt dat de kosten per sporter of deelnemer redelijk vergelijkbaar zijn. Deelname aan de meeste sporten kost, wanneer gemeentelijke en particuliere kosten worden opgeteld, tussen de 500 en 1000 euro per persoon per jaar. Van de reguliere sporten valt fitness op met relatief lage totale lasten terwijl hockey en korfbal juist hoge totale lasten per sporter met zich meebrengen.

De echter uitschieters zijn het dure golf en de goedkope sporten in de openbare ruimte.

Figuur 5.1 Kosten sportdeelname Zoetermeer 2012 per sporter/deelnemer, in euro's

* Gemiddelde op basis van sporten in deze categorie

Waar de meeste sporten in totale deelnamekosten redelijk vergelijkbaar zijn, is het aandeel van die kosten dat door de gemeente wordt bijgedragen zeker niet te vergelijken. Een voorbeeld hiervan zijn tennis en honk- en softbal. De deelnamekosten van tennis en honk- en softbal zijn

vergelijkbaar (resp. 778 en 784 euro), maar het aandeel dat de gemeente Zoetermeer voor rekening neemt is zeer verschillend (resp. 1% en 46%). Ook binnen sporten met een forse gemeentelijke bijdrage zijn er grote verschillen in het aandeel van de gemeentelijke bijdrage, zie atletiek en korfbal (resp 31% en 55%).

Voor een volledig overzicht van de opbouw van de totale deelnamekosten: zie bijlage 2.

Bijlage 1

Tabel 1. Aanvullende kosten sportbeoefening

	Materiaal	Kosten	Afschrijftermijn	Jaarlijks
Atletiek	Schoeisel	€ 100	1	€ 100,00
	Kleding	€ 100	1	€ 100,00
Buurt- en ouderensport	Broek	€ 30	1	€ 30,00
	Shirt	€ 20	1	€ 20,00
	Schoenen	€ 60	1	€ 60,00
Dansen	Schoeisel	€ 65	1	€ 65,00
	Danskleding	€ 80	1	€ 80,00
Denksporten	Geen	€ -		€ -
Wandelen	Wandelschoenen	€100	2	€ 50,00
	Nordic stokken	€ 75	20	€ 3,75
Fietsen	Fietshelm	€ 70	5	€ 14,00
	Fiets	€ 1.000	5	€ 200,00
	Kleding	€ 312	3	€ 103,83
	Schoenen	€ 70	1	€ 70,00
Fitness	Schoenen	€ 45	1	€ 45,00
	Broek	€ 35	0,5	€ 70,00
	Shirt	€ 20	0,5	€ 40,00
Golf	Clubs	€ 250	5	€ 50,00
	Schoenen	€ 120	1	€ 120,00
	Tas/karretje	€160	5	€ 32,00
Gymnastiek/turnen	Schoeisel	€ 30	1	€ 30,00
	Broek	€ 25	0,5	€ 50,00
	Shirt	€15	0,5	€ 30,00
Hockey	Hockeystick	€ 70	1,50	€ 46,67
	Bitje	€ 20	2	€ 10,00
	Rokje/broekje	€ 25	1	€ 25,00
	Shirt	€ 25	1	€ 25,00
	Kousen	€ 15	0,50	€ 30,00
	Schoenen	€ 70	1,5	€ 46,67
	Scheenbeschermers	€ 15	5	€ 3,00
Honk- en softbal	Voetbalschoen	€ 50	1	€ 50,00
	Spikes schoenen	€ 200	2	€ 100,00
	Uniform senioren	€ 100	5	€ 20,00
	Handschoen senior	€ 63	5	€ 12,50
Paard- en ruitersporten	Laarzen	€ 225	20	€ 11,25
	Cap	€ 125	20	€ 6,25
	Zweepje	€ 10	5	€ 2,00
	Paardrijbroek	€ 90	1	€ 90,00
Hardlopen	Lichtgevend hesje	€ 10	2	€ 5,00
	Shirt	€ 30	0,5	€ 60,00

	Korte broek	€ 30	0,5	€ 60,00
	Schoenen	€ 110	1,5	€ 73,33
	Lange broek	€ 50	1	€ 50,00
	Jack	€ 60	1	€ 60,00
Schaatsen	Schaatsen	€ 250	2	€ 125,00
	Slijpen	€ 5	0,5	€ 10,00
	Handschoenen	€ 12	0,5	€ 24,00
	Muts	€ 20	1	€ 20,00
Tennis	Tenn racket	€ 100	4	€ 25,00
	Gripjes	€ 3	0,25	€ 12,00
	Bespanning	€ 20	1	€ 20,00
	Schoenen	€ 80	1	€ 80,00
	Rokje/broekje	€ 30	1	€ 30,00
	Shirt	€ 35	1	€ 35,00
	Trainingspak	€ 80	1	€ 80,00
Vecht- en verdedigingssporten	Pak (judo, karate)	€ 60	1	€ 60,00
	Scheenbeschermers	€ 30	3	€ 10,00
	Banden	€ 5	1	€ 5,00
	Bitje	€ 20	2	€ 10,00
Voetbal	Schoenen	€ 60	1	€ 60,00
	Korte broek	€ 23	1	€ 23,00
	Shirt	€ 30	1	€ 30,00
	Trainingsjack	€ 40	1	€ 40,00
	Trainingsbroek	€ 27	1	€ 27,00
	Scheenbeschermers	€ 15	5	€ 3,00
	Kousen	€ 11	1	€ 11,00
Watersporten	Waterschoenen	€ 20	1	€ 20,00
	Kleding	€ 50	1	€ 50,00
Zaalsporten (basketbal/volleybal/handbal)	Schoenen	€ 60	2,5	€ 24,00
	Knielappen	€ 25	10	€ 2,50
	Kleding	€ 80	1	€ 80,00
Zwemsporten	Zwemkleding (man/vrouw)	€ 38	1	€ 38,00
	Slippers	€ 18	8	€ 2,25

Bijlage 2

Tabel 2. Kosten sportdeelname in Zoetermeer 2012 per sporter/deelnemer, naar sporttak

	Gemeentelijk		Particulier		Totaal
	Direct	Indirect	Direct	Aanvullend	
Korfbal	€ 14	€ 530	€ 331	€ 107	€ 982
Voetbal	€ 3	€ 478	€ 218	€ 184	€ 883
Hockey		€ 282	€ 295	€ 186	€ 763
Honk- en softbal	€ 1	€ 359	€ 231	€ 193	€ 785
Atletiek	€ 13	€ 180	€ 235	€ 200	€ 628
Particulier (alleen grond)					
Golf		€ - 120	€ 1325	€ 202	€ 1407
Fitness			€ 324	€ 155	€ 479
Tennis	€ 7	€ -1	€ 488	€ 282	€ 776
Paard- en ruitersporten			€ 779	€ 110	€ 889
Binnenportaccommodaties*					
Zaalsporten (basketbal/volleybal/handbal)	€ 4	€ 318	€ 225	€ 93	€ 640
Gymnastiek/turnen			€ 159	€ 110	
Vecht- en verdedigingssporten			€ 314	€ 85	
Buurt- en ouderensport*			€ 137	€ 110	
Dansen			€ 401	€ 145	
Denksporten			€ 88		
Zwemmen (vereniging en individueel)	€ 0		€ 285	€ 107	
Openbare ruimte	€ 7	€ 53	€ 88	€ 153	€ 300
Hardlopen (vereniging)			€ 67	€ 308	
Schaatsen (vereniging)			€ 140	€ 179	
Watersporten (vereniging)			€ 109	€ 70	
Wandelen (vereniging)			€ 35	€ 54	

Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl